

การจัดหมวดหมู่หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาของศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปิยาภัสร์ จารุสวัสดิ์¹

(Received: May 14, 2020; Revised: June 28, 2020; Accepted: July 31, 2020)

บทคัดย่อ

ศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่จัดเก็บสิ่งพิมพ์ เอกสารหายาก เอกสารตัวเขียน และจดหมายเหตุ ที่เกี่ยวกับภาคเหนือของประเทศไทย ใช้ระบบทศนิยมดิวอี้ในการจัดหมวดหมู่หนังสือ สำหรับหนังสือภาคเหนือ มีการกำหนดอักษรย่อ ภน. นำหน้าเลขหมู่หนังสือแต่ละเล่มสามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Online Public Access Catalog - OPAC) มีหนังสือกลุ่มหนึ่งที่นำคำภีร์ไบเบิลหรือพิภสามาปริวรรตจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย เรียกว่าหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา จำนวน 181 เล่ม เนื้อหาจัดอยู่ในหมวด 000 (ปรัชญาและจิตวิทยา) 200 (ศาสนา) 300 (สังคมศาสตร์) 400 (ภาษาศาสตร์) 600 (เทคโนโลยี) 800 (วรรณกรรม) และ 900 (ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์) โดยหมวดหมู่ย่อยที่มีจำนวนเรื่องมากที่สุด 4 อันดับแรก คือ 294 (ศาสนาพุทธ ภาคเหนือ) 895 (วรรณกรรมไทย ภาคเหนือ) 959 (ประวัติศาสตร์ไทย ภาคเหนือ) และ 340 (กฎหมายโบราณ) ตามลำดับ หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนามีการจัดหมวดหมู่ด้วยระบบทศนิยมดิวอี้ ทำให้ตัวเล่มหนังสือจะแทรกอยู่ในหนังสือที่เป็นภาษาไทยทั่วไป และการสืบค้นในฐานข้อมูลบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศ ยังไม่มีคำสืบค้น หรือหมวดหมู่ที่จะทำให้เกิดการสืบค้นเป็นหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาได้โดยตรง นอกจากนั้นยังพบว่าทำให้เลขหมู่ในบางเล่มไม่สัมพันธ์กับเนื้อหา และการเพิ่มข้อมูลผิดพลาดในส่วนของผู้แต่งที่ระบุว่า “ผู้ปริวรรต” แต่หนังสือเล่มนั้นๆ ไม่ใช้การปริวรรต เป็นต้น ดังนั้น ควรมีการกำหนดสัญลักษณ์หรืออักษรเพิ่ม ระบุ “งานปริวรรตอักษร” เพิ่มในส่วนรายการหัวเรื่อง หรือระบุ “ผู้ปริวรรต” ในส่วนรายการ ผู้แต่ง เพิ่มเพื่อให้การค้นคืนมีความแม่นยำมากขึ้น เพื่อให้ทราบว่าหนังสือเล่มนั้นๆ เป็นหนังสือที่ปริวรรตจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย

คำสำคัญ: การจัดหมวดหมู่ หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา ศูนย์สนเทศภาคเหนือ

¹ อาจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
e-mail: p.jarusawat@gmail.com

The Classification of the Transliterated Lanna Literature Books at the Northern Thai Information Center, Chiang Mai University Library

Piyapat Jarusawat²

Abstract

The Northern Information Center at Chiang Mai University Library is a place where publications, rare documents, manuscripts, and archives concerning Northern Thailand are stored. The Dewey Decimal Classification (DDC) system is used for book collections. The specific category called Northern Books is represented by the letter 'N' which is associated with the number of classes. This particular type of books can be accessed through Online Public Access Catalog (often known as OPAC) held by Chiang Mai University Library. Another significant 181 books originated from transliterating LannaTham script inscribed in the Palm Leaf Manuscripts or Mulberry paper to the Thai script is called 'the transliteration of Lanna literature'. The contents in the book are classified into 7 main classes namely 000 (Philosophy and Psychology), 200 (Religions), 300 (Sociology), 400 (Linguistics), 600 (Technology), 800 (Literatures), and 900 (History and Geography). The sub-classes with the most topic areas are 294 (Buddhism-North), 895 (Thai Literatures-North), 959 (Thai History), and 340 (Ancient Laws) respectively. The book of Lanna literature transliteration sorted by the Dewey Decimal Classification (DDC) system was found in the same category of general books written in Thai script. However, there is no keyword and specific category available in Online Public Access Catalog for the book. Furthermore, it was found that classification numbers of some books were not related to the contents of the books and there was misinformation on the name of an author as a transliterator despite the fact that the book was not transliterated. The symbols or additional alphabets should therefore be assigned "the transliterated work" in the subject field or "the name of transliterator" should be added alongside the author's name. Therefore, the users could precisely search and know that the book was transliterated from LannaTham script to the Thai script.

Keywords: Classification, Transliterated Lanna Literature Book, Northern Thai Information Center

² Lecturer, Department of Library and Information Sciences, Faculty of Humanities, Chiang Mai University

บทนำ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ตระหนักและเล็งเห็นความจำเป็นในการรวบรวมและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า จึงได้จัดตั้ง “โครงการพิพิธภัณฑ์และศิลปล้านนา” ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2524 ต่อมาได้นำเสนอโครงการดังกล่าวบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีนโยบายส่งเสริมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทำให้มีการจัดตั้งศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลต่างๆ ด้านที่เกี่ยวกับภาคเหนือ โดยมีทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการในศูนย์สนเทศภาคเหนือฯ 3 ประเภท คือ 1) เอกสารข้อมูลภาคเหนือ ประกอบด้วย เอกสารตัวพิมพ์ (หนังสือ รายงานการประชุม และหนังสืออ้างอิง) เอกสารตัวเขียน (คัมภีร์ใบลาน พับสา และสมุดข่อย) และโสตทัศนวัสดุ เช่น ภาพถ่ายและเสียงบันทึก 2) เอกสารหายาก และ 3) เอกสารจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Somboonaneek, 2003-2004, p. 61-62; Yamkhaekhai, 1992, p. 42-44) เปิดให้บริการที่ชั้น 4 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีหลักการทำงานเพื่อรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาคเหนือให้สมบูรณ์ และจัดทำฐานข้อมูลภาคเหนือ โดยมุ่งเน้นให้สามารถค้นข้อมูลได้ มีการกำหนดหัวเรื่อง และใช้คำศัพท์ตามที่คณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และผู้รู้ในสาขาวิชานั้นๆ กำหนด ซึ่งหากเป็นเรื่องที่เฉพาะเจาะจง คำศัพท์เหล่านี้จะถูกบันทึกไว้เพื่อใช้เป็นหลักในการกำหนดศัพท์สำคัญเพื่อกำหนดเป็นหัวเรื่องต่อไป (Phianphikul, Techawacharekul, & Pattanakiatpong, 1992, p. 80; Siratanapanta, Outprasert, & La-ongsri, 1992, p. 121)

การจัดเรียงทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใช้ระบบการจัดหมู่ทศนิยมดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) และกำหนดสัญลักษณ์สำหรับสิ่งพิมพ์ภาคเหนือโดยใช้ตัวอักษรย่อกำกับเพื่อสะดวกในการจัดเก็บ อาทิ หนังสือทั่วไปภาคเหนือภาษาไทยใช้ “ภน” (ภาคเหนือ) และ “N” (North) หนังสืออ้างอิงภาคเหนือใช้ “อ/ภน” หรือ “R/N” สำหรับวิทยานิพนธ์ภาคเหนือใช้ “ว/ภน” หรือ “Th/N” ไมโครฟิล์มภาคเหนือใช้ “MF/N” และแผนที่ภาคเหนือใช้ “MAP/N” เป็นต้น และเปิดให้ผู้ใช้งานสามารถสืบค้นผ่าน ฐานข้อมูลบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศ (Online Public Access Catalog - OPAC) และการสืบค้นแบบ Worldwide Search ของ OCLC ของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยสืบค้นได้จากชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง และคำสำคัญ นอกจากนี้ จากการสำรวจในปี 2560 พบว่า ศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้บริการหนังสือเกี่ยวกับล้านนาและภาคเหนือ จำนวน 61,274 รายการ (ภาษาไทย 58,349 เล่ม ภาษาต่างประเทศ 2,925 เล่ม) (Chiang Mai University Library, 2017, 2018) จัดเก็บและให้บริการที่ชั้น 4 สำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดของคณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หนังสือในศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้บริการอยู่ส่วนมากจะเป็นหนังสือภาษาไทยซึ่งพิมพ์เผยแพร่หรือจัดจำหน่ายทั่วไป แต่ยังมีหนังสือกลุ่มหนึ่งที่นำเนื้อความจากคัมภีร์ใบลานและพับสา มาปริวรรตหรือถ่ายทอดจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย ซึ่งในบทความนี้จะเรียกว่า “หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา” มีทั้งที่ปริวรรตแบบเทียบเสียง และปริวรรตแบบเทียบอักษร จัดทำเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สนใจศึกษาข้อมูลจากเอกสารต้นฉบับคือคัมภีร์ใบลานหรือพับสา แต่ไม่สามารถอ่านอักษรธรรมล้านนาได้ หนังสือในกลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นข้อมูลปฐมภูมิ เพราะปริวรรตตามตัวอักษร ไม่ใช้การแปลจากภาษาล้านนาเป็นภาษาไทย ทำให้มีคุณค่าและความสำคัญต่อการศึกษาเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับภาคเหนือ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ กฎหมาย โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ ภาษา วรรณกรรม สังคม และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ที่ผ่านมามีการนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการ แล้วเผยแพร่ในรูปแบบของหนังสือ บทความ งานวิจัย

วิทยานิพนธ์ และสื่อต่างๆ แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของหนังสือปวิรรตวรรณกรรมล้านนาได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม หนังสือกลุ่มนี้ส่วนมากจะไม่มีการจัดจำหน่ายเช่นเดียวกับหนังสือทั่วไป เนื่องจากพิมพ์เผยแพร่โดยหน่วยงานทางการศึกษา เช่น สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นต้น รวมไปถึงหน่วยงาน หรือองค์กรที่ทำงานด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ นักวิชาการ และปราชญ์ท้องถิ่น

ปัจจุบัน หนังสือปวิรรตวรรณกรรมล้านนาในศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดเรียงบนชั้นหนังสือตามระบบทศนิยมดิวอี้เหมือนกับกับหนังสือทั่วไปที่เป็นภาษาไทย และสามารถสืบค้นได้จากรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหมวดหมู่หนังสือปวิรรตวรรณกรรมล้านนาในศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่หนังสือปวิรรตวรรณกรรมล้านนา โดยสืบค้นและรวบรวมหนังสือปวิรรตวรรณกรรมล้านนาทั้งหมด แล้วคัดหนังสือที่มีชื่อเรื่องซ้ำกันและผู้ปวิรรตเป็นบุคคลเดียวกันออก หากมีชื่อเรื่องซ้ำกันแต่ผู้ปวิรรตไม่ใช่บุคคลเดียวกันจะรวมไว้ในกลุ่มที่ต้องศึกษา จากนั้นจะนำมาสรุปสาระสำคัญของหนังสือแต่ละเล่ม และศึกษาการจัดหมวดหมู่ของหนังสือปวิรรตวรรณกรรมล้านนา

หนังสือปวิรรตวรรณกรรมล้านนา

วรรณกรรมล้านนาที่บันทึกด้วยอักษรธรรมล้านนาลงในคัมภีร์ใบลาน และพับสาส่วนใหญ่จะเก็บรักษาไว้ที่วัด บางส่วนเป็นสมบัติส่วนบุคคลของผู้บันทึกหรือทายาท ถือเป็นเอกสารโบราณที่มีคุณค่าต่อการศึกษาแต่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญดำเนินการปวิรรตให้เป็นอักษรปัจจุบันที่คนทั่วไปอ่านได้ โดยคำว่า “ปวิรรต” ตรงกับภาษาสันสกฤตคือ “ปวิรต” และภาษาบาลี คือ “ปวิรต” หมายถึงการหมุนเวียน โดยในที่นี้หมายถึงการเปลี่ยนจากอักษรหนึ่งไปสู่อีกอักษรหนึ่ง คือ การดำเนินการแปลงอักษรหรืออักษรวิธีจากระบบการเขียนของภาษาหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่งอย่างมีหลักการ และเมื่อปวิรรตแล้วสามารถแปลงกลับอักษรหรืออักษรวิธีเดิมได้ นอกจากนี้ (Royal Institute, 1996, p. 515) อธิบายว่า ปวิรรต (Transliteration) หมายถึง “หมุนเวียน เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนไป หรือแปรไป” สำหรับการปวิรรต หมายถึง การถอดอักษรจากภาษาหนึ่งสู่อีกภาษา ในทำนองเดียวกันมีผู้ให้ความหมายของการปวิรรตที่คล้ายคลึงกันว่า การปวิรรต หมายถึง การดำเนินการถอดอักษรจากระบบการเขียนหรือภาษาหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่งอย่างมีหลักการ โดยอาศัยรูปอักษร และอักษรวิธีของภาษาอีกระบบหนึ่งเป็นพื้นฐาน (Fuengworatham & Ketprom, 2014; Mahamakut Buddhist University Lanna Campus, 2010, p.13) เพื่อให้คนทั่วไป ทั้งที่ไม่สามารถอ่านอักษรธรรมล้านนาได้ และผู้ที่สามารถอ่านได้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศเหล่านั้น โดยไม่ต้องปวิรรตด้วยตนเองหรือศึกษาจากเอกสารต้นฉบับที่เป็นใบลานหรือพับสาอักษรธรรมล้านนา และยังรักษาข้อความ สำนวน คำศัพท์และอรรถสทภาษาท้องถิ่นไว้ด้วย

แนวทางการปวิรรตอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย (Prangwatanakun, 1986) ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ดำเนินการ และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้หนังสือปวิรรตวรรณกรรมล้านนาเล่มนั้นๆ เป็นสำคัญ โดยแบ่งการปวิรรตออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การปวิรรตแบบคงอักษรและอักษรวิธีอย่างเคร่งครัด หรือการปวิรรตแบบจารึกวิทยา
2. การปวิรรตแบบเทียบอักษรและปรับอักษรวิธี
3. การปวิรรตแบบเทียบอักษร ปรับอักษรวิธีและปรับคำที่ตรงกับภาษาไทย
4. การปวิรรตแบบเทียบเสียงอ่านหรือเสียงพูดของชาวล้านนา

จากการสืบค้นหนังสือปรัวรรตวรรณกรรมล้านนาจากรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยสืบค้นจากคำสำคัญ (Keyword) โดยใช้คำว่า “ปรัวรรต” “ผู้ปรัวรรต” และ “วรรณกรรมล้านนา” สืบค้นจากหมวดหมู่ (Subject) โดยใช้คำว่า “วรรณกรรมท้องถิ่น-ภาคเหนือ” “วรรณกรรมพื้นบ้าน-ไทย (ภาคเหนือ)” และ “วรรณคดีไทย (ภาคเหนือ)” ซึ่งผลการสืบค้นจะแสดงทั้งที่เป็นวิทยานิพนธ์ งานวิจัย หนังสือทั่วไป และหนังสือปรัวรรตวรรณกรรมล้านนา เพราะไม่ได้มีการจัดหมวดหมู่ หรือมีคำค้นสำหรับหนังสือปรัวรรตวรรณกรรมล้านนาเป็นการเฉพาะ

จากการสืบค้นข้อมูลในระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้คำสำคัญ คือ “ปรัวรรต” และ “วรรณกรรมปรัวรรต” และสืบค้นโดยใช้หัวเรื่อง คือ “วรรณกรรมไทย (ภาคเหนือ)” “วรรณกรรมพื้นบ้าน--ไทย (ภาคเหนือ)” และ “นิทาน--ไทย (ภาคเหนือ)”

เมื่อผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลจากการสืบค้นนี้จำนวนหนึ่งเป็นฐานในการรวบรวมหนังสืออื่นๆ ที่อยู่ในหมวดเดียวกันจากชั้นหนังสือ เมื่อคัดเลือกหนังสือที่ชื่อไม่ซ้ำกัน หรือชื่อซ้ำกันแต่ผู้ปรัวรรตไม่ใช่บุคคลเดียวกันแล้ว จึงได้หนังสือปรัวรรตวรรณกรรมล้านนามาศึกษาจำนวน 181 เรื่อง/เล่ม มีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันไป

1. มีเฉพาะข้อความปรัวรรตเป็นอักษรไทย
2. มีข้อความปรัวรรตเป็นอักษรไทย พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย
3. มีข้อความปรัวรรตเป็นอักษรไทย พร้อมกับพิมพ์ข้อความตามต้นฉบับด้วยอักษรธรรมล้านนา

นอกจากนี้ยังพบว่าบางเล่มมีการนำภาพต้นฉบับ หรือตัวอย่างภาพต้นฉบับมาประกอบไว้ในหนังสือ และเนื่องด้วยคำศัพท์ในคัมภีร์ใบลานและพับสาบางคำเป็นภาษาโบราณ จึงพบการทำเชิงอรรถ หรือศัพท์านุกรมที่อธิบายคำศัพท์โบราณเหล่านั้นไว้ด้วย

การจัดหมวดหมู่คัมภีร์ใบลานและพับสาของหน่วยงานต่างๆ

ที่ผ่านมามีหน่วยงานต่างๆ ได้ดำเนินการสำรวจและจัดหมวดหมู่คัมภีร์ใบลานและพับสาตามสถานที่ต่างๆ มีการกำหนดรหัส แล้วบันทึกชื่อเรื่อง หมวดหมู่ และรายละเอียดต่างๆ ของเอกสารแต่ละฉบับ โดยแบบสำรวจหรือการจัดหมวดหมู่จะแตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับมุมมอง หรือวิธีการของผู้จัดเก็บข้อมูลเป็นสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการจัดหมวดหมู่แบบระบบดิวอี้ เพราะเนื้อหาในคัมภีร์ใบลานและพับสาที่พบในเขตภาคเหนือมีเรื่องราวเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา พิธีกรรมและองค์ความรู้ท้องถิ่น

ในจังหวัดเชียงใหม่ มีหน่วยงานของสถาบันการศึกษาที่ดำเนินการสำรวจ ทำทะเบียนและเผยแพร่ข้อมูลเอกสารโบราณ (คัมภีร์ใบลานและพับสา) ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 หน่วยงาน ประกอบด้วย 1) ศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2) สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 3) สำนักส่งเสริมศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ 4) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยแต่ละหน่วยงานจะมีจำนวนหมวดหมู่ ชื่อหมวดหมู่ ตัวเลขหรืออักษรที่ใช้ประกอบแตกต่างกันไป (Chiang Mai University Library, n.d.; Khruethai, & Fuengworatham, 2009, pp.๓-๕; Wannaudorn, n.d.; Somboonaneek, 2000, p. 12; Chiang Mai Rajabhat University, Lanna Studies Institute, 2014; Digital Library of Northern Thai Manuscripts, 2014) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การจัดหมวดหมู่คัมภีร์ไบเบิลและพันธสาของหน่วยงานและฐานข้อมูลต่างๆ ในเขตภาคเหนือ

ลำดับ	ระบบจัดหมวดหมู่คัมภีร์ไบเบิลและพันธสา			
	ศูนย์สนเทศภาคเหนือ มช.	สถาบันวิจัยสังคม มช.	สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช.	สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มร.ชม.
1	กฎหมาย/กฎหมายข้อบังคับต่างๆ	01 พระพุทธศาสนา	01 พระวินัย	A พระพุทธศาสนา
2	กวีนิพนธ์ร้อยกรอง/วรรณคดี	02 นิทานพื้นบ้าน	02 พระสุตันตปิฎก	B ประวัติศาสตร์
3	คัมภีร์ภาษาบาลี	03 กฎหมายโบราณ	03 พระอภิธรรม	C ตำรา
4	จดหมายเหตุราชการ	04 จริยศาสตร์	04 คัมภีร์ภาษาบาลี	D อานิสงส์
5	ชาดก	05 ประวัติศาสตร์	05 บทสวดมนต์	E จริยศาสตร์
6	ตำนานพระพุทธศาสนา	06 โหราศาสตร์	06 อานิสงส์	F นิทานพื้นบ้าน
7	ตำนานเมือง/ราชวงศ์	07 โคลงกลอน	07 ชาดก	G การพยากรณ์เหตุการณ์อนาคต
8	ตำราต่าง ๆ	08 ยาสมุนไพร	08 โอวาทคำสอน	H โหราศาสตร์
9	ตำรายา	09 ลัทธิพิธีกรรม	09 ประเพณี/พิธีกรรม/พระราชพิธี	I จักรวาลวิทยา ไสยศาสตร์
10	ตำราอักษรศาสตร์	10 ไสยศาสตร์	10 ธรรมทั่วไป	K ภาษาศาสตร์
11	ตำราโหราศาสตร์	11 ปกิณกะ	11 นิยายธรรม	L กฎหมาย
12	ธรรมทั่วไป		12 นิทานพื้นบ้าน	M เวชศาสตร์
13	นิยายธรรม		13 ตำนานพุทธศาสนา	N พิธีกรรมท้องถิ่น
14	นิยายนิทานพื้นบ้าน		14 ตำนานเมือง/ราชวงศ์	O พิธีกรรมสงฆ์
15	บทสวดมนต์		15 กฎหมาย/กฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ	P กวีนิพนธ์
16	ประเพณี/พิธีกรรม/พระราชพิธี		16 ตำราอักษรศาสตร์	Q บทสวด/ คำไหว้ต่าง ๆ
17	พระวินัย		17 กวีนิพนธ์ร้อยกรอง	R ปกิณกะ
18	พระสูตร		18 ตำราโหราศาสตร์	
19	พระอภิธรรม		19 ตำรายา	
20	อานิสงส์		20 รวมหลายหมวด	
21	โอวาทคำสอน		21 อื่น ๆ	
22	เบ็ดเตล็ด			
23	รวมหลายหมวด			

หมายเหตุ: “มช.” คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ “มร.ชม.” คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

จากตารางการจัดหมวดหมู่คัมภีร์ไบเบิลและพันธสาของหน่วยงานและฐานข้อมูลต่างๆ ในเขตภาคเหนือ จะเห็นได้ว่าการจัดหมวดหมู่ที่แตกต่างกันไป ทั้งจำนวนหมวดหมู่ และชื่อหมวดหมู่ เพราะยังไม่มีกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงเรื่องการแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาในเอกสารโบราณที่เป็นมาตรฐาน แต่ละหน่วยงานจึงกำหนด ซึ่ง D. Injan (personal communication, June 25, 2020) กล่าวว่า การแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาคัมภีร์ไบเบิลและพันธสาในภาคเหนือ เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้สำรวจและถ่าย

ไมโครฟิล์ม เมื่อ พ.ศ.2521 โดยกำหนดหมวดหมู่เนื้อหา จำนวน 11 หมวด ต่อมาสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำเนินการสำรวจใบลานในเขตภาคเหนือ เมื่อ พ.ศ.2530 ได้เพิ่มจำนวนหมวดหมู่ขึ้นเป็น 21 หมวด ส่วนสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่จัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานและพับสา เมื่อ พ.ศ.2554 ได้กำหนดหมวดหมู่ใหญ่ไว้ 18 หมวด แต่มีหมวดหมู่ย่อยทั้งสิ้น จำนวน 33 หมวด จำนวนหมวดหมู่เนื้อหาของคัมภีร์ใบลานและพับสาในยุคแรกมีจำนวนหมวดไม่มาก ต่อมาได้มีการกำหนดหมวดหมู่เพิ่มมากขึ้น ช่วยทำให้จำแนกเนื้อหาของเอกสารโบราณได้ละเอียดขึ้นเช่นกัน

การจัดหมวดหมู่ที่ต่างกันด้วยการกำหนดรหัสเป็นตัวเลข หรืออักษร ชื่อหมวดหมู่และจำนวนหมวดหมู่ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมิติและความคิดเห็นของแต่ละหน่วยงาน

การจัดหมวดหมู่หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาของศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาที่จัดเก็บในศูนย์สนเทศภาคเหนือฯ มีการจัดหมวดหมู่หนังสือด้วยระบบทศนิยมดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) ตามระบบการจัดหมวดหมู่ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดขึ้นเพื่อให้เป็นระบบเดียวกันสำหรับการเข้าถึงและค้นคืนในฐานข้อมูล จากการศึกษาหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา จำนวน 181 เรื่อง พบว่าประกอบด้วย 7 หมวดใหญ่ มีรายชื่อหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาและเนื้อหาโดยย่อ ดังนี้

หมวด 100 ปรัชญาและจิตวิทยา: จำนวน 8 เรื่อง

ตารางที่ 2 ตัวอย่างหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา หมวด 100 ปรัชญาและจิตวิทยา

หมวดหมู่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
133	หมวดหัวข้อเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับปรัจิตวิทยาและไสยศาสตร์นิยม (Specific topics in parapsychology and occultism) จำนวน 7 เรื่อง	
133.3	ตำราหมอดูล้านนา	ตำราทำนายชีวิตของคนตามวันเดือนปีเกิด และทำนายโชคชะตาราศีตามอายุของคน เป็นต้น
133.5	ตำราพรหมชาติ ฉบับวัดช่วงสิงห์	ตำราทำนายชีวิตของคนที่เกิดปีนักษัตรต่างๆ ต้นฉบับเป็นของวัดช่วงสิงห์ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเมืองเชียงใหม่
138	หมวดการทำนายจากโฉมหน้าและสีหน้า (Physiognomy) จำนวน 1 เรื่อง	
138	คำร่ำสังขารธรรม-ตำราดูตัวเอง	บทกวีนิพนธ์มีสัมผัสระหว่างวรรค กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงไปของสังขารมนุษย์ที่เมื่อเกิดมาแล้วต้องพบกับอาการเจ็บป่วย ความชราภาพ และดับสิ้นชีวิตไปในที่สุด จึงต้องหมั่นทำความดีและดำรงตนให้อยู่อย่างมีความสุข

หมวด 200 ศาสนา: จำนวน 47 เรื่อง

ตารางที่ 3 ตัวอย่างหนังสือบรรณารักษกรรมล้านนา หมวด 200 ศาสนา

หมวดหมู่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
294.3	ศาสนาแบบอินเดีย (พุทธศาสนา) (Religions of Indic origin--Buddhism) จำนวน 47 เรื่อง เช่น	
294.3	มูลศาสนายานคัมภีร์และตำนานพระมหาญาณคัมภีร์	ประวัติของพระภิกษุชาวล้านนาที่ไปศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกาแล้วนำมาเผยแพร่ในเขตภาคเหนือและบริเวณใกล้เคียง
294.309	ปฐมสมโพธิฉบับล้านนา	ประวัติของพระพุทธเจ้าตั้งแต่ประสูติ ออกบวช และเผยแพร่พุทธศาสนาในแคว้นแคว้นต่างๆ ของประเทศอินเดีย
294.3092	พุทธตำนานพระเจ้าเลียบโลก	ตำนานหรือเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับการประทับรอยพระพุทธบาท และประธานพระเศวตของพระพุทธเจ้า ในขณะที่มาเผยแพร่พุทธศาสนาในดินแดนต่างๆ ทั้งในเขตภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้าน
294.34	มิลินทปัญหาสำนวนล้านนา	ประวัติและเรื่องราวของของกษัตริย์พระองค์หนึ่งที่ได้ถามปัญหาธรรมกับพระภิกษุในพระพุทธศาสนา
294.3422	กัมมัฏฐานล้านนา	คำอธิบายวิธีการปฏิบัติสมาธิแบบล้านนา พร้อมทั้งบทสวดมนต์และคำภาวนาขณะนั่งสมาธิในอิริยาบถต่างๆ
294.3827	เวสสันดรชาดก ฉบับไม้ไผ่แจ้เรียวแดง	การนำชาดกภาษาบาลีที่เล่าถึงประวัติในชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า มาขยายความด้วยภาษาและสำนวนล้านนา ซึ่งโครงเรื่องของเวสสันดรชาดกแต่ละสำนวนจะเหมือนกัน แต่จะต่างกันที่โวหารและการพรรณนาเนื้อเรื่อง

หมวด 300 สังคมศาสตร์: จำนวน 49 เรื่อง

ตารางที่ 4 ตัวอย่างหนังสือบรรณารักษกรรมล้านนา หมวด 300 สังคมศาสตร์

หมวดหมู่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
305	กลุ่มคน (Groups of people) จำนวน 1 เรื่อง	
305.89591	สมันตกับปโหวหาร ฉบับวัดควรรคาม้า ตำบลศรีภูมิ อำเภอ เมือง จังหวัด เชียงใหม่ จารเมื่อ จ.ศ.1199	มูลเหตุของการตรากฎหมายตามความเชื่อของชาวล้านนา หลักการพิจารณาตีความและกฎหมายโบราณที่เคยใช้ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย
306	วัฒนธรรมและสถาบัน (Culture & Institutions) จำนวน 4 เรื่อง เช่น	
06.095936	มือจันทร์-วันดี	ตำราการหาฤกษ์ยามดีในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชาวล้านนา
306.095936	ปณิณกะกะวินิพนธ์วันตามความเชื่อ	การรวบรวมความเชื่อเกี่ยวกับวันในระบบปฏิทินล้านนาที่มีคำทำนายประกอบว่าเป็นฤกษ์ดีหรือฤกษ์ไม่ดี หรือเป็นวันที่เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมอะไรบ้าง หรือห้ามประกอบกิจกรรมอะไรบ้าง
340	กฎหมาย (Law) จำนวน 25 เรื่อง เช่น	
340.09593	กฎหมายโบราณ: ลักษณะพยาน	หลักการพิจารณาตีความและการจัดประเภทของพยานที่ควรเชื่อถือหรือไม่ควรเชื่อถือ พร้อมทั้งกฎหมายโบราณของภาคเหนือ
340.09593	มังรายศาสตร์ ฉบับนอตอง	เรื่องกฎหมายโบราณของภาคเหนือ ซึ่งต้นฉบับเป็นของ Gamil Noton กงสุลประเทศฝรั่งเศสประจำเมืองเชียงใหม่

หมวดหมู่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
40.095936	ธรรมศาสตร์สัพพสอน	กฎหมายโบราณของภาคเหนือที่กล่าวถึงข้อการลงโทษทางกฎหมายที่มีคำอธิบายและการยกตัวอย่างจากหลักคำสอนของพุทธศาสนา
340.0959364	กฎหมายพระเจ้าน่าน	กฎหมายที่กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองน่าน (หัวเมืองสำคัญแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนบน) ตราไว้เพื่อใช้ปกครองประชาชนในเขตเมืองน่าน
347	วิธีพิจารณาความและศาล (Procedure & courts) จำนวน 1 เรื่อง คือ	
347.5936	ธรรมมูลกถาไตร	กฎหมายโบราณที่กล่าวถึงวิธีพิจารณาความและการลงโทษ โดยยกนิทานหรือชาดกมาเปรียบเทียบ
349	กฎหมายของเขตอำนาจศาล พื้นที่ ภูมิภาคสังคมเศรษฐกิจ องค์การระหว่างรัฐบาลภูมิภาคหนึ่งๆ (Law of specific jurisdictions & areas) จำนวน 2 เรื่อง เช่น	
349.39593	ธรรมศาสตร์เจ้าฟ้าหริภุญไชย	กฎหมายโบราณที่กล่าวถึงลักษณะการทำความผิดและบทลงโทษ ซึ่งอ้างว่ากษัตริย์ของเมืองหริภุญไชย (เมืองลำพูน) โปรดให้ตราไว้ใช้ในบ้านเมือง
349.39593	อวทาร 25	กฎหมายที่ว่าด้วยการลักทรัพย์ โดยเปรียบเทียบหรือนำคำอธิบายเรื่องการลักทรัพย์ในพระวินัยปิฎกมาใช้อ้างอิง
355	วิทยาการทหาร (Military science) จำนวน 1 เรื่อง คือ	
355.42	ยุทธพิชัย ตำราพิชัยสงครามฉบับล้านนา	วิธีการตั้งกระบวนทัพในลักษณะต่างๆ การปรับกระบวนทัพตามลักษณะของคู่ต่อสู้ โดยมีการวาดภาพประกอบลักษณะการตั้งกระบวนทัพด้วย
390	จารีตประเพณี มารยาทและตำนานพื้นบ้าน (Customs, etiquette & folklore) จำนวน 7 เรื่อง เช่น	
390.42943	พิธีรดน้ำมูรธาภิเษก	ขั้นตอนของพิธีกรรม และสิ่งของที่ใช้ในการสถาปนากษัตริย์ หรือแต่งตั้งพระภิกษุให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ พร้อมทั้งวิธีการเขียนจารึกพระนามหรือยศบนแผ่นทองคำด้วย
390.0959362	โคลงนิราศระยะทางเมืองนครเชียงใหม่	เส้นทางที่ผู้ปกครองจากสยามได้เดินทางจากกรุงเทพฯ มายังเมืองเชียงใหม่ พรรณนาสภาพบ้านเมืองและความเป็นอยู่ของผู้คนตามเส้นทางดังกล่าว
398	ตำนานพื้นบ้าน (Folklore) จำนวน 8 เรื่อง เช่น	
398.2	นิยายเก๋ากอง	นิทานประกอบความเชื่อเรื่องวันตามระบบปฏิทินของชาวล้านนา ว่าควรหรือไม่ควรประกอบกิจกรรมใดบ้าง
398.25	ตำนานเค้าฝี่ล้านนา	กำเนิดปฐมกำเนิดของมนุษย์ สัตว์และพืชตามความเชื่อแบบพื้นบ้าน

หมวด 400 ภาษาศาสตร์: จำนวน 1 เรื่อง

ตารางที่ 5 หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา หมวด 400 ภาษาศาสตร์

หมวดหมู่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
495	ภาษาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Languages of East & Southeast Asia) จำนวน 1 เรื่อง คือ	
495.917	อักขระคุรุสาสติ 41 ตัว: ฉบับวัดเชียงมั่น อ.เมือง จ.เชียงใหม่	ตำราหรือแบบเรียนอักษรและอักษรวิธภาษาล้านนา และการผสมอักษรและสระในภาษาล้านนา โดยเลือกคำที่คล้องจองกันพร้อมกับแทรกหลักคำสอนทางพุทธศาสนาและหลักการปฏิบัติตนในสังคม

หมวด 600 เทคโนโลยี: จำนวน 5 เรื่อง

ตารางที่ 6 ตัวอย่างหนังสือบรรณารักษกรรมล้านนา หมวด 600 เทคโนโลยี

หมวดหมู่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
615	เภสัชวิทยาและวิชาการรักษาโรค (Pharmacology & Therapeutics) จำนวน 5 เรื่อง เช่น	
615.321	ตำรายาจากปืบสาเมืองพะเยา	ตำรายาสมุนไพร ที่กล่าวถึงชื่อโรค อาการ สมุนไพรที่ใช้รักษา การปรุงยา และการใช้ยาแต่ละตำรับ
615.321	มหาพนตำรายา	เนื้อหาเป็นตอนหนึ่งในชาดกที่กล่าวถึงประวัติของพระโพธิสัตว์ในชาติสุดท้ายก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พรรณนาซื้อพรรณไม้ในป่าและสรรพคุณในการรักษาโรค หรืออาการเจ็บป่วยต่างๆ
615.321	ตำรายาหัวกวาวเครือ	ตำรับยาสมุนไพรที่ใช้หัวกวาวเครือ (<i>Pueraria candollei</i> Graham ex Benth. var <i>mirifica</i>) มาปรุงเป็นยาเพื่อใช้รักษาโรค อาการเจ็บป่วย หรือบำรุงร่างกาย

หมวด 800 วรรณกรรม: จำนวน 39 เรื่อง

ตารางที่ 7 ตัวอย่างหนังสือบรรณารักษกรรมล้านนา หมวด 800 วรรณกรรม

หมวดหมู่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
895	วรรณกรรมเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ (Literatures of East & Southeast Asia) จำนวน 39 เรื่อง เช่น	
895.911	คร่าวดอยสุเทพและคร่าวซอสร้างถนนในเมืองเชียงใหม่	บทกวีนิพนธ์ชนิดคร่าวล้านนาที่มีสัมผัสระหว่างบท กล่าวถึงเส้นทางจากวัดพระธาตุดอยสุเทพ ลงมายังกำแพงเมืองเชียงใหม่ว่าแต่ละช่วงมีระยะทางเท่าไร และพรรณนาเหตุการณ์การสร้างถนนภายในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2416
895.911	โคลงพื้นวัดพระสิงห์	แต่งด้วยโคลงสี่สุภาพแบบล้านนา เล่าสภาพความเป็นอยู่ของชาวเมืองเชียงใหม่ พรรณนาความงามของวิหารวัดพระสิงห์และบรรยากาศของงานฉลองวิหารวัดพระสิงห์
895.911	นิราศหริภุญชัย ฉบับลำพูน	แต่งด้วยโคลงสี่สุภาพแบบล้านนา พรรณนาเส้นทางจากเมืองเชียงใหม่ไปยังเมืองลำพูนเพื่อสักการะพระธาตุหริภุญชัย โดยกวีได้พรรณนาความรู้สึกของตนที่มีต่อหญิงคนรักที่อยู่เมืองเชียงใหม่ (นิราศหริภุญชัยถือเป็นโคลงสี่สุภาพแบบล้านนาที่เก่าแก่ที่สุด โดยแต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2060)
895.911	พระอภัยมณีชาดก	การนำวรรณกรรมเรื่องพระอภัยมณี จินตนิยายที่แต่งโดยสุนทรภู่ (พ.ศ. 2329-2398) กวีประจำราชสำนักสยาม มาแต่งเป็นวรรณกรรมแบบนิทานชาดก กล่าวถึงการผจญภัยของพระอภัยมณีที่ชำนาญด้านการเป่าปี่ พร้อมกับศรีสุวรรณ พระอนุชา ที่ชำนาญด้านกระบี่กระบอง

หมวด 900 ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์: จำนวน 32 เรื่อง

ตารางที่ 8 ตัวอย่างหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา หมวด 900 ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์

หมวดหมู่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา
922	ประวัติบุคคล (Religious leaders, thinker, workers) จำนวน 2 เรื่อง เช่น	
922.943	สารประวัติครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย	ต้นฉบับเป็นวรรณกรรมประเภทคำขวัญที่จารลงในใบลาน กล่าวถึงประวัติของพระศรีวิชัย (พ.ศ. 2421-2482) พระภิกษุชาวล้านนาที่มีบทบาทในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดและศาสนสถานต่างๆ ทั่วภาคเหนือ
922.943	ประวัติครูบาเจ้าศรีวิชัย	กล่าวถึงประวัติชีวิต และผลงานของพระศรีวิชัย (พ.ศ.2421-2482)
923	ประวัติวีรบุรุษ (People in social sciences) จำนวน 1 เรื่อง คือ	
23.15936	ตำนานพระยาเจือง	เรื่องราวของวีรบุรุษของกลุ่มคนในดินแดนลุ่มแม่น้ำโขง ที่ทำสงครามเพื่อรวบรวมบ้านเมืองต่างๆ ให้เป็นอาณาจักรเดียวกัน
959	ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) จำนวน 29 เรื่อง เช่น	
959.361	ตำนานเมืองเชียงแสน	ตำนานที่กล่าวถึงประวัติการสร้างเมืองเชียงแสน (เมืองโบราณแห่งหนึ่งที่ติดกับแม่น้ำโขง ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดเชียงราย) เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับการทำศึกสงคราม และการบริหารบ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย จนเมืองเชียงแสนล่มสลายไป
959.362	ตำนานเชียงใหม่ปางเดิม	ตำนานที่กล่าวถึงประวัติการทำเลสำหรับสร้างเมืองเชียงใหม่ ประวัติเมืองโบราณบริเวณเชิงดอยสุเทพ ประวัติและขั้นตอนของประเพณีการบูชาเสาอินทขิล (เสาหลักเมือง) เพื่อความสงบสุขและร่มเย็นของบ้านเมือง
959.362	ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ 700 ปี	บันทึกประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ และเมืองอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีระบุวันเวลา บุคคล เหตุการณ์และสถานที่ ตั้งแต่สมัยอดีตมาจนถึง พ.ศ. 2370

เมื่อพิจารณาหมวดหมู่ระบบทศนิยมดิวอี้ที่แสดงไว้ในตาราง จะพบว่าหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา จำนวน 181 เรื่อง แบ่งได้เป็น 7 หมวดหลัก ดังนี้

หมวด 100 ปรัชญาและจิตวิทยา	จำนวน 8 เรื่อง
หมวด 200 ศาสนา	จำนวน 47 เรื่อง
หมวด 300 สังคมศาสตร์	จำนวน 49 เรื่อง
หมวด 400 ภาษาศาสตร์	จำนวน 1 เรื่อง
หมวด 600 เทคโนโลยี	จำนวน 5 เรื่อง
หมวด 800 วรรณกรรม	จำนวน 39 เรื่อง
หมวด 900 ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์	จำนวน 32 เรื่อง

เมื่อพิจารณาหมวดหมู่ย่อยจากหมวดหมู่หนังสือระบบทศนิยมดิวอี้ พบว่าหมวดหมู่ที่จัดด้วยระบบทศนิยมดิวอี้มีเนื้อหา 4 ด้านที่ถูกนำเสนอมากที่สุด คือเนื้อหาทางด้าน ศาสนาพุทธ วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ และกฎหมาย ตามลำดับ ดังนี้

1. หมวด 294.382 ศาสนาพุทธ (ภาคเหนือ) จำนวน 47 เรื่อง ประกอบด้วยหลักคำสอนทางศาสนา (นิทานชาดก) ประวัติพุทธศาสนา และศาสนสถานสำคัญในภาคเหนือ บทสวด และคาถาภาษาบาลีที่ใช้ในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา

2. หมวด 895.91 วรรณกรรมไทย (ภาคเหนือ) จำนวน 39 เรื่อง ประกอบด้วยนิทานชาดก นิทานพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์ และคำสอน ที่เป็นบทกวีนิพนธ์ประเภทโคลง กาพย์ ร่าย และคร่าวล้านนา

3. หมวด 959.3 ประวัติศาสตร์ไทย (ภาคเหนือ) จำนวน 29 เรื่อง ประกอบด้วยวรรณกรรมประเภทตำนานบ้านเมืองในเขตภาคเหนือ และตำนานวีรบุรุษ

4. หมวด 340.095 กฎหมาย (ภาคเหนือ) จำนวน 27 เรื่อง ประกอบด้วยหลักการพิจารณาตีความและบทลงโทษทางกฎหมาย

จากตัวเลขจำนวนหนังสือในแต่ละหมวดหมู่ย่อย จะเห็นได้ว่าเรื่องราวหรือเนื้อหาจากคัมภีร์ไบเบิลและพืชที่ถูกละเลียงมาปรีวรรตจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทยมากที่สุด คือหลักคำสอนทางพุทธศาสนาและวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งสัมพันธ์กับปริมาณและสัดส่วนด้านเนื้อหาในคัมภีร์ไบเบิลและพืชที่สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ถ่ายไมโครฟิล์มไว้ จำนวน 4,436 เรื่อง หมวดเรื่องที่มีมากที่สุดคือ พระพุทธศาสนา คิดคิดเป็นร้อยละ 72.79 (Social Research Institute, 1991, p.13) แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการเลือกปรีวรรตคัมภีร์ไบเบิลและพืชคือวัตถุดิบและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการปรีวรรตที่ขึ้นอยู่กับผู้ปรีวรรตหรือหน่วยงานเป็นหลัก

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่หนังสือระบบทศนิยมดิวอี้ (Dewey Decimal Classification)

จากการศึกษาการจัดหมวดหมู่ที่ปรากฏในหนังสือปรีวรรตวรรณกรรมล้านนา พบว่ามีการจัดหมวดหมู่บางเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรากฏ โดยจะยกตัวอย่าง 3 เรื่อง เช่น

ตารางที่ 9 ตัวอย่างหมวดหมู่ของหนังสือปรีวรรตวรรณกรรมล้านนาที่ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหา

หมวดหมู่	ชื่อเรื่อง	เนื้อหา	หมวดหมู่ที่ควรจัด	หมายเหตุ
138	คร่าวฮ้างสารธรรม ตำราดูตัวเอง	วรรณกรรมคำสอนทางพุทธศาสนา	294 (พุทธศาสนา)	หนังสือเล่มนี้ถูกจัดให้อยู่ในหมวด 138 (การทำนายจากโหราศาสตร์และสีหน้า) เมื่อพิจารณาเนื้อหาแล้วไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตำราโหราศาสตร์ที่เกี่ยวกับการทำนายลักษณะแต่อย่างใด
294.3435	โคลงดอยสุเทพ	วรรณกรรมแสดงอารมณ์พรรณนาเส้นทางจากวัดพระธาตุดอยสุเทพ ไปยังเมืองเชียงใหม่	895 (วรรณกรรม)	หนังสือเล่มนี้ถูกจัดให้อยู่ในหมวด 294.3 (พระพุทธศาสนา) เมื่อพิจารณาเนื้อหาแล้วควรจัดอยู่ในเรื่องทางวรรณกรรมล้านนา
305.8959 1	สมันตกำปโฆหารฉบับวัดควมคำม้าตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จารเมื่อจ.ศ.1199	เนื้อหาตอนต้นกล่าวถึงการกำเนิดมนุษย์ กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ และความจำเป็นของการตรากฎหมาย แต่เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นกฎหมายโบราณที่ใช้ปกครองผู้คนในภาคเหนือ	340 (กฎหมาย)	หนังสือเล่มนี้ถูกจัดให้อยู่ในหมวด 305 (กลุ่มคน) ซึ่งควรจัดอยู่ในหมวดหมู่ 340 (กฎหมาย)

การกำหนดหมวดหมู่ที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาดังกล่าวนี้ อาจเกิดจากผู้กำหนดเลขหมู่พิจารณาตามชื่อหนังสือเป็นหลัก โดยไม่ได้ตรวจสอบเนื้อหาภายในเล่ม อีกทั้งหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาส่วนมากจะมุ่งเน้นปริวรรตเนื้อหาเพียงอย่างเดียว เนื้อความเป็นภาษาโบราณที่ยากต่อความเข้าใจของคนทั่วไป และไม่มีบทนำหรือบทคัดย่อที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้กำหนดหมวดหมู่ นอกจากนี้ยังพบว่าในการจัดทำรายละเอียดของหนังสือแต่ละเล่มในฐานข้อมูลบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศ (Online Public Access Catalog - OPAC) ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่ามีการให้ข้อมูลต่อท้ายชื่อผู้แต่ง (Author) ว่า “ผู้ปริวรรต” แต่เนื้อหาในเล่มไม่ใช้การปริวรรตเอกสาร หรือให้ข้อมูลว่า “ผู้แปล” แต่เนื้อหาเป็นการปริวรรตเอกสาร เป็นต้น

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดเรียงหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาด้วยเลขทศนิยมดิวอี้ และการบันทึกรายละเอียดหนังสือในระบบสืบค้นออนไลน์ คือไม่มีการกำหนดหัวเรื่อง (Subject) ที่ระบุว่าเป็นการปริวรรตอักษร หรือ การไม่ได้กำหนดข้อความเสริมหลังชื่อผู้แต่งว่า “ผู้ปริวรรต” กับหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาทุกเล่ม เพราะปัจจุบันผู้สืบค้นจะต้องใช้คำค้นหลายคำประกอบกัน และต้องตรวจสอบกับต้นฉบับหนังสือเล่มนั้นว่าเป็นหนังสือปริวรรตหรือไม่ จึงทำให้การสืบค้นทำได้ไม่สะดวกเท่าที่ควร

บทสรุป

การจัดหมวดหมู่หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาของศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาในศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบด้วยหมวดหมู่อะไรบ้าง และปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา และศึกษาการจัดหมวดหมู่ของหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาจากการรวบรวมและศึกษาเนื้อหาของหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา ที่ถือเป็นข้อมูลขั้นต้นเพราะไม่ได้ผ่านการตีความหรือเรียบเรียงใหม่ ที่ให้บริการในศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่ามีจำนวน 181 เล่ม โดยหนังสือเหล่านี้จัดเรียงปะปนกับหนังสือภาษาไทยทั่วไปตามเลขเรียกหนังสือระบบทศนิยมดิวอี้ ผู้ที่ต้องการศึกษาหนังสือที่เป็นการปริวรรตเอกสารโดยเฉพาะ อาจสืบค้นโดยใช้คำสำคัญ (Keyword) เช่น “ปริวรรต” และ “วรรณกรรมล้านนา” หรือหมวดหมู่ (Subject) เช่น “วรรณกรรม--ภาคเหนือ” และ “วรรณกรรมพื้นบ้าน—ไทย” ฯลฯ แต่ผลการสืบค้นจะแสดงทั้งหนังสือทั่วไปที่เรียบเรียงเป็นภาษาไทย และหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนา เพราะยังไม่มีผู้กำหนดหมวดหมู่หนังสือที่ปริวรรตอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย หรือไม่ได้เพิ่มข้อมูลในส่วนของ “ผู้แต่ง” ว่า “ผู้ปริวรรต” จึงทำให้การสืบค้นยังไม่สะดวกเท่าที่ควร

หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาที่รวบรวมมาทำให้ทราบว่าเนื้อหาอยู่เกือบทุกหมวด แต่หมวดหมู่ หรือหมวดหมู่ย่อยที่มีมากที่สุด คือ ศาสนาพุทธ (เช่น พุทธประวัติ ชาดก บทสวดและพิธีกรรมทางศาสนา) หมวดวรรณกรรมไทย ภาคเหนือ (ชาดกพื้นบ้าน นิทาน และวรรณกรรมคำสอน) หมวดประวัติศาสตร์ไทย ภาคเหนือ (ตำนาน บันทึก และประวัติบุคคล) และกฎหมายโบราณ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าคัมภีร์ไบเบิลหรือพัสสาวะที่มีการปริวรรตมากที่สุดคือเรื่องราวทางศาสนาและวรรณกรรม ซึ่งสัมพันธ์กับปริมาณคัมภีร์ไบเบิลที่มีการสำรวจแล้วและพบว่ามีคัมภีร์ไบเบิลและพัสสาวะหมวดหมู่นี้มากที่สุดด้วยเช่นกัน

จากปัญหาเรื่องการสืบค้น และการจัดหมวดหมู่หนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาที่มีรูปแบบหรือเนื้อหาแตกต่างจากหนังสืออื่นๆ ในทรัพยากรสารสนเทศภาคเหนือ ที่กำหนดอักษรย่อ ภน. ของศูนย์สนเทศภาคเหนือ ฯ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการกำหนดสัญลักษณ์ที่แยกแยะหนังสือประเภทนี้ไว้เป็นการเฉพาะ เช่น เพิ่มอักษร

“ป” หน้าอักษรย่อ ภน. เพื่อให้รู้ว่าเป็นหนังสือที่ปริวรรตจากเอกสารโบราณ หรือนำแยกมาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่เฉพาะ แต่คงเลขทะเบียนแบบทศนิยมตัวอื่นเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับทรัพยากรสารสนเทศในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกในการสืบค้น หรือจัดการทรัพยากรสารสนเทศที่มีลักษณะเฉพาะ เหมือนกับการแยก วิทยานิพนธ์ (ว./ ว.ภน.) หรือสิ่งพิมพ์ราชการ (ส.ร) หรือ ระบุ “งานปริวรรตอักษร” เพิ่มในส่วนรายการหัวเรื่อง เช่น งานปริวรรตอักษร-ภาคเหนือ นอกจากนี้สามารถระบุ “ผู้ปริวรรต” ในส่วนรายการ ผู้แต่ง เช่น ผู้แต่ง, (ผู้ปริวรรต) เพิ่มเพื่อให้การค้นคืนมีความแม่นยำมากขึ้น หน่วยงานที่มีหรือให้บริการสืบค้นหนังสือปริวรรตวรรณกรรมล้านนาสามารถนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาการจัดหมวดหมู่ หรือการจัดวางหนังสือ เพื่อให้การเข้าถึงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือเพื่อให้การเข้าถึงมีรูปแบบชัดเจน และสะดวกต่อผู้ใช้อย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- Chiang Mai Rajabhat University, Lanna Studies Institute. (2014). *Thankhomun ekkasan boran* [Ancient document database]. Retrieved from www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database/
- Chiang Mai University Library. (2017). *Khumue naenam samnak hosamut mahawitthayalai Chiang Mai* [Guidebook of Chiang Mai University Library]. Chiang Mai: Author.
- Chiang Mai University Library. (2018). *Raingan pracham pi 2560 of Chiang Mai University Library* [Annual report 2017]. Chiang Mai: Author.
- Chiang Mai University Library. (n.d.). *CMUL digital heritage collection*. Retrieved from http://library.cmu.ac.th/digital_collection/digitalheritage/
- Dewey, M. (2011). *Dewey decimal classification and relative index*. Dublin: OCLC Online Computer Library Center.
- Digital Library of Northern Thai Manuscripts. (2014). *NLNTM project*. Retrieved from <http://lannamanuscripts.net/th/about>
- Fuengworatham, A., & Ketprom, S. (2014). *Kan thaithot ongkhawamru dan prawattisat lanna su sangkhom phan ngan pariwat: raingan kanwichai chabap sombun* [Knowledge transmission from Lanna history to society through the transliteration of Lanna manuscripts: The research report]. Chiang Mai: Social Research Institute, Chiang Mai University.
- Khruethai, P., & Fuengworatham, A. (2009). *Rai chue nangsue boran lanna: ekkasan maikhrofim khong sathaban wichai sangkhom mahawitthayalai Chiang Mai pi songphanharoyisi- pet songphanharoisamsipsam (chabap prapprung pi 2552)* [List of Lanna ancient books: Microfilm documents of the Social Research Institute Chiang Mai University, 1978 - 1990 (revised version 2009)]. Chiang Mai: Social Research Institute, Chiang Mai University.
- Mahamakut Buddhist University Lanna Campus (2010). *Khrongkan pariwat phrakhamphi lanna* [Lanna scripts transliteration project]. Chiang Mai: Sutin Press.
- Phianphikul, N., Techawachareekul, V., & Pattanakiatpong, W. (1992). Kansang thankhomun phak nua læ kanhai borikan khong samnak hosamut [Creation of Northern Database and services at Chiang Mai University Library]. *Chiang Mai University Library Journal(Northern Information)*, 2. 75-84.
- Prangwatanakun, S. (ed.). (1986). *Khotoklong nai kan pariwat akson tham lanna pen akson thai klang* [Transliteration agreement from LannaTham scripts into Thai scripts]. Chiang Mai: The Center for the Promotion of Arts and Culture, Chiang Mai University.
- Roongruangsri, U. (1985). *Wannakam lanna* [Lanna literature]. Chiang Mai: Chiang Mai University Bookstore.

- Royal Institute. (1996). *Photchananukrom Chabap Ratchabandittayasathan phoso 2525* [Royal Institute dictionary, the 1982 edition]. Bangkok: Aksorn CharoenTat.
- Siratanapanta, C., Outprasert, W., & La-ongsri, W. (1992). *Bannanukrom læ sara sangkhep kieokap khomun phak nua* [Bibliography and abstracts on Northern Thai information]. *Chiang Mai University Library Journal(Northern Information)*, 2. 120-136.
- Somboonaneek, S. (2000). Kanchatkep læ hai borikan ekkasan boran samnak hosamut mahawitt-hayalai Chiang Mai [Archiving and serving ancient documents, Chiang Mai University Library]. *Academic Services Journal, Prince of Songkla University*, 11(1). 12-15.
- Somboonaneek, S. (2003-2004). Kaoyang thi phan ma læ læ pai khang na susonthetphak nua samnak hosamut mahawitthayalai Chiang Mai [Past and moving forward of Northern Information Center, Chiang Mai University Library]. *Chiang Mai University Library Journal*, 10-11(40th Chiang Mai University), 61-67.
- Social Research Institute, Chiang Mai University. (1991). *Catalogue of palm-leaf texts of microfilm at the Social Research Institute, Chiang Mai University, 1978-1986*. Chiang Mai: Social Research Institute, Chiang Mai University.
- Wannaudorn, S. (n.d.). *Watthanatham khong manut kap ekkasan bailan* [Human culture and palm leaf document]. Retrieved from <http://ptmk.dtam.moph.go.th/news/2010/August/30/Esan.pdf>
- Yamkhaekhai, P. (1992). Sun sonthet phak nua samnak hosamut mahawitthayalai Chiang Mai [Northern Thai Information Center, Chiang Mai University Library]. *Chiang Mai University Library Journal*, 2. 41-51.